

ภา นิ Tax

งามพรต พรหมมานต ภาณินี กิจพ่อค้า และ ชนินาฏ สัตตส์. 2562. “ภาษีเงินได้บุคคล
ธรรมดา ศึกษากรณีการหักลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยา” ใน วารสารวิถีสังคม
มนุษย์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม. หน้า 39-63.

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ศึกษากรณีการหักลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยา
Personal Income Tax ,
A case study on Tax allowance for Married Couple

งามพรต พรหมมานต¹

Ngamprot Phommanod

ภาณินี กิจพ่อคำ²

Paninee Kitpoka

ชนินาฏ ลีตส์³

Chaninat Leeds

¹ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาศึกษากรณีการหักลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสมของการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้ของบุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากร เฉพาะเรื่องค่าลดหย่อนภาษีเงินได้สามีและภรรยา (2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและช่องว่างทางกฎหมายเกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้ของสามีและภรรยา และ(3)เสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสามีและภรรยา การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาจากกฎหมายรัษฎากรไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง คำสั่งระเบียบ แนวปฏิบัติ คำพิพากษาของศาล ตำราทางกฎหมาย รวมถึงการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการปรับปรุงการลดหย่อนภาษีเงินได้ของสามีและภรรยา

ผลการศึกษาพบว่า (1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและหลักการของกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยา (2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและมาตรการของต่างประเทศ (3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและช่องว่างทางกฎหมายเกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้ของสามีและภรรยา และ(4)เสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสามีและภรรยา การหักค่าลดหย่อนภาษีดังกล่าวข้างต้นนั้นไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน เนื่องจากราคาสินค้าที่แพงขึ้น อันมีผลต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ภาระค่าใช้จ่ายบุตรและภาระในการดูแลคนภายในครอบครัวมีความจำเป็นมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งในปัจจุบันนี้เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละครอบครัวและเป็นสภาวะจำยอมของสามีและภรรยาที่ต้องใช้จ่าย ดังนั้นเพื่อบรรเทาภาระในการชำระภาษีดังกล่าวรัฐบาลรวมถึงหน่วยงานต่างๆ ควรเพิ่มการลดหย่อนภาษีให้ทั้งฝ่ายสามีและภรรยาตามมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายรัษฎากรให้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงเสนอแนวคิดในการปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายเรื่องการหักค่าลดหย่อนภาษีข้างต้น เนื่องจากการหักค่าลดหย่อนดังกล่าวนี้ยังไม่เป็นธรรมและเอื้ออำนวยครอบครัวส่วนใหญ่ในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน การเพิ่มค่าลดหย่อนให้มากขึ้นกว่าเดิมเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจที่รายจ่ายในการดูแลครอบครัวสูงขึ้น นอกจากจะเป็นการบรรเทาภาษีของสามีและภรรยาแล้วนั้น ยังสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัวได้อีกด้วย การปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมทั้งภาษีเงินได้ของสามีภรรยา จะนำไปสู่ความมั่นคงของสถาบัน

ครอบครัว อันเป็นสถาบันขั้นต้นในสังคม ที่จะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศชาติในอนาคต

คำสำคัญ : การหักค่าลดหย่อนภาษี ประมวลรัษฎากร ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สามีและภรรยา

Abstract

This research of personal income tax , case study of tax allowance for married couple has the following objectives (1) the appropriate income tax allowance for the married couple in according to the Revenue Code of the personal income tax (2) to analyze problems and legal gaps regarding the allowance of personal income tax and (3) to propose the guidelines for improving the law on personal income tax allowance for the married couple. This research is a qualitative research compesing of the study of The Revenue Code of Thai laws and related International laws, legal textbooks, governmental orders, regulations and guidelines for tax payments as well as other research in order to analyzed and synthesized the tax allowances for the married couple.

The study found that (1) to study the history and principles of law on personal income tax in the allowance of married couple (2) to study legal measures in Thai laws and International laws (3) to analyze problems and legal gaps regarding the allowance of personal income tax (4) to propose the guidelines for improving the law on personal income tax allowance for the married couple. The tax allowance is not suitable for the current economic situations because price of goods are higher . These can increase the expenses of the family whether children or family member. The tax allowance can be considered as financial help for many married couples. The way to develop the tax structures in this research should lead to the family's stability and finally to national stability because family is the ground

social institute of the nation leading to stability of the family institution in the future .

Keywords : Tax allowance, Revenue code, Personal income tax, Married couple.

1. บทนำ

ภาษีอากร คือสิ่งที่รัฐบาลบังคับจัดเก็บจากราษฎรและนำมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยมีได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี โดยหลายประเทศนำแนวความคิดในการจัดเก็บภาษีอากรของ อדם สมิธ (Adam Smith) นักเศรษฐศาสตร์ชาวสกอตแลนด์ กล่าวว่า “ผู้ที่อยู่ในบังคับของรัฐหนึ่งๆแต่ละคนควรบริจาคทรัพย์สินเพื่อบำรุงการปกครองบ้านเมืองตามส่วนแห่งความสามารถของตนโดยไม่มีการยกเว้น” ภาระหน้าที่ในการเสียภาษีนั้นจึงมีใช้ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน ปัจจุบันการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรประกอบไปด้วยภาษีอากร 5 ประเภท คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ ซึ่งในการจัดเก็บภาษีอากรมีแนวโน้มเพิ่มพูนความสำคัญมากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เพื่อรองรับกับรายจ่ายในการดำเนินการขับเคลื่อนความก้าวหน้าของภาครัฐ

การจัดเก็บภาษีอากรจากการหักค่าลดหย่อน ผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินต้องคำนวณจากเงินได้พึงประเมินที่ได้รับมาทั้ง 8 ประเภท ตามลักษณะของการได้มาซึ่งเงินได้ดังกล่าว ซึ่งโดยหลักแล้วกฎหมายกำหนดให้ผู้มีเงินได้พึงประเมินหักค่าใช้จ่าย ออกจากเงินได้พึงประเมินที่ได้รับมาตลอดปีภาษีก่อน แล้วจึงหักค่าลดหย่อนเมื่อเหลือเท่าใดจึงถือเป็นเงินได้สุทธิที่จะนำมาคำนวณภาษีตามอัตราภาษีต่อไปซึ่งในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น ผู้มีเงินได้ต้องนำเงินได้สุทธิซึ่งหมายถึงเงินได้พึงประเมินที่หักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนมาคำนวณด้วยอัตราภาษีตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีของผู้มีเงินได้นอกจากกฎหมายจะยอมให้หักค่าใช้จ่ายออกจากเงินได้พึงประเมินที่ผู้มีเงินได้ได้รับมาในปีภาษี แล้วยังให้หักค่าลดหย่อนออกได้อีกเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ซึ่งเมื่อได้หักค่าลดหย่อนออกจากเงินได้พึงประเมินที่หักด้วยค่าใช้จ่ายแล้ว ก็จะเหลือเป็นเงินได้สุทธิที่ผู้มีเงินได้ต้องนำไปคำนวณด้วยอัตราภาษีตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ค่าลดหย่อน หมายถึงจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา นำไปหักออกจากเงินได้พึงประเมินที่หักด้วยค่าใช้จ่ายแล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีของผู้มีเงินได้ดังกล่าว ซึ่งโดยปกติแล้วค่าลดหย่อนจะไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเงินได้พึงประเมินแต่จะมีความสัมพันธ์กับสถานภาพของผู้มีเงินได้ หรือ พฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างปีภาษีของผู้มีเงินได้ ทศนีย์ เหลืองเรืองรอง (2557, หน้า 94) การหักค่าลดหย่อนที่กฎหมายยอมให้นำไปหักออกจากเงินได้พึงประเมินหลักจากหักค่าใช้จ่ายแล้วนั้นมิใช่ต้นทุนหรือเงินที่ต้องใช้ไปเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินได้พึงประเมินเหมือนค่าใช้จ่าย หากแต่มีความสัมพันธ์กับสถานภาพหรือพฤติกรรมต่างๆ ของผู้มีเงินได้ในระหว่างปีภาษี เพื่อเป็นแนวทางในการบรรเทาภาระภาษีของผู้มีเงินได้อีกทางหนึ่งด้วย และค่าลดหย่อน เป็นสิ่งที่กฎหมายได้กำหนดขึ้น นอกจากจะเป็นการช่วยในการบรรเทาภาระทางภาษีของผู้มีเงินได้ หรือสามีและภริยาแล้วนั้นยังเป็นการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้ มีการศึกษาออมทรัพย์ ลงทุน และสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัวตลอดจนให้ประชาชนได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ซึ่งการหักค่าลดหย่อนโดยหลักนั้นหักค่าลดหย่อนตามสถานภาพของผู้มีเงินได้ กำหนดขึ้นเพื่อช่วยบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ โดยให้หักค่าลดหย่อนสำหรับตัวผู้มีเงินได้ สามีและภริยา คู่สมรส และบุตรของผู้มีเงินได้ด้วย ซึ่งโดยหลักตามประมวลรัษฎากรยอมให้หักค่าลดหย่อนมีดังนี้ คือ ค่าลดหย่อนตามสถานภาพของผู้มีเงินได้ ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต ค่าลดหย่อนเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย ค่าลดหย่อนเงินสมทบกองทุนประกันสังคมและค่าลดหย่อนเงินบริจาค

ปัญหาในการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามประกาศของกรมสรรพากร พ.ศ.15/2559 เรื่องการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใหม่ เริ่มใช้ตั้งแต่ปี 2560 แบ่งสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงการหักค่าใช้จ่ายของเงินเดือน ค่าจ้าง ค่านายหน้า ฯลฯ อันเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) และ (2) แห่งประมวลรัษฎากร จากเดิมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 ของเงินได้ไม่เกิน 60,000 บาทให้เป็น ร้อยละ 50 ของเงินได้แต่ไม่เกิน 100,000 บาท

2. ปรับปรุงการหักค่าใช้จ่ายของเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (3) แห่งประมวลรัษฎากรจากเดิมให้หักได้เฉพาะค่าแห่งลิขสิทธิ์ โดยให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้

ร้อยละ 40 ของค่าแห่งลิขสิทธิ์แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ขยายเพิ่มเติมให้ค่าแห่งกวีสิทธิ์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอย่างอื่น สามารถหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 50 ของเงินได้ดังกล่าวแต่ไม่เกิน 100,000 บาท หรือหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรได้

3. ปรับปรุงการหักลดหย่อน ดังนี้

(1) ค่าลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้ จากเดิม 30,000 บาท เป็น 60,000 บาท

(2) ค่าลดหย่อนสำหรับผู้สมรสของผู้มีเงินได้ จากเดิม 30,000 บาท เป็น

60,000 บาท

(3) ค่าลดหย่อนบุตรจากเดิมคนละ 15,000 บาท และจำกัดจำนวนไม่เกิน 3 คน เป็นคนละ 30,000 บาท โดยไม่จำกัดจำนวนบุตร และยกเลิกค่าลดหย่อนการศึกษาบุตร (จากเดิมที่ให้หักค่าลดหย่อน 2,000 บาท / คน)

(4) ในกรณีที่คู่สมรสต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ ให้หักค่าลดหย่อนรวมกันได้ไม่เกิน 120,000 บาท

(5) กองมรดก เดิมให้หักลดหย่อนได้ 30,000 บาท เป็น 60,000 บาท

การปรับปรุงดังกล่าวข้างต้น ให้ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินในปีภาษี 2560 เป็นต้นไป (กรมสรรพากร 6 กุมภาพันธ์ 2560) สาเหตุอันนำไปสู่การหักค่าลดหย่อน ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสามีและภรรยา เพราะในสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันค่าเงินสูงขึ้น ภาระปัญหาทางครอบครัว ภาระทางเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบัน ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ภาระค่าใช้จ่ายบุตรภายในครอบครัวซึ่งมีมากมายทำให้สามีและภริยามีภาระที่ยากที่ดูแลคนภายในครอบครัวได้ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันซึ่งแต่ละครอบครัวนั้นมีภาระที่จะใช้จ่ายต่างๆ เพื่อเป็นการบรรเทาภาระทางภาษีทางรัฐบาล หรือหน่วยงานต่างๆ ควรที่จะมีการบรรเทาภาระภาษีเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของสามีภรรยา โดยการออกมาตรการลดค่าใช้จ่าย เพิ่มค่าลดหย่อนให้กับทั้งทางฝ่ายสามีและฝ่ายภริยาให้มากขึ้น เพื่อที่จะส่งผลในระยะยาว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระทางภาษี ให้สามารถหักลดหย่อนภาษีได้อีก ตามมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร และก่อนที่จะนำเงินได้ที่เหลือซึ่งเรียกว่า เงินได้สุทธิไปรวมคำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งถ้าได้มีการเพิ่มการหักค่าลดหย่อนให้กับทั้งสามีและภริยา จะช่วยให้ผ่อนภาระที่หนักหน่วงให้กลายเป็นเบาลงได้ ผู้ทำการศึกษาวิจัยได้ศึกษาปัญหา ภาระชีวิตของแต่ละครอบครัว สามีและภริยา ซึ่งต่างมีภาระหน้าที่มากมาย ดังนั้นวิธานพนธ์ฉบับนี้จึงทำการศึกษาวิจัยในส่วนของการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในส่วนของสามีและภริยา เพื่อที่จะช่วยบรรเทา

ภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ โดยให้หักค่าลดหย่อนสำหรับสามี และภริยาเพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งกฎหมายภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร ได้มีการแก้ไขแล้วในปี พ.ศ.2560 ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยยังเห็นว่าการหักค่าลดหย่อนดังกล่าวนี้ยังไม่เป็นธรรมและเพียงพอสำหรับการใช้ชีวิตของสามีและภริยาซึ่งควรที่จะมีการเพิ่มค่าลดหย่อนให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัวในปัจจุบัน ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยในการบรรเทาภาระภาษีของผู้มีเงินได้ สามีและภริยาแล้วนั้นยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้มีการศึกษาและช่วยสร้างความเป็นอยู่ สร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัวได้อีกด้วย (สุเมธ ศิริคุณโชติและ กำธร สิริชูวงศ์ 2562, หน้า 12-13)

การปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการช่วยบรรเทาภาระภาษีแก่ผู้มีเงินได้เพื่อให้ทุกคนได้ประโยชน์เหมือนกันและสามารถปรับขึ้นได้ตามสภาวะเงินเฟ้อแต่ละปี ซึ่งประเทศที่เจริญแล้วส่วนใหญ่จะส่งเสริมสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีการออมในการดูแลตัวเองในอนาคตแทบทั้งสิ้น ถ้าประชาชนมีสวัสดิการเพิ่มขึ้นรัฐบาลก็ได้รับประโยชน์ทางตรงอย่างเห็นได้ชัดที่ไม่ต้องนำภาษีมาดูแลประชาชนในอนาคตเนื่องจากประชาชนดูแลตัวเองได้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เพื่อขจัดหรือบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการลดหย่อนภาษี จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยาดังกล่าวเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวและลดอุปสรรค ผู้ศึกษาวิจัยจึงเห็นควรเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อนภาษีสำหรับสามีภริยาให้มีการหักค่าลดหย่อนภาษีสำหรับผู้มีเงินได้ สามีและภริยา โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเกี่ยวกับการบรรเทาภาระภาษีแก่ผู้เสียภาษีตามที่มุ่งหมายไว้ทุกประการ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษา ประวัติความเป็นมา และวิวัฒนาการแนวคิด และหลักการของกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยา และปัญหาในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภาษีอากรสำหรับค่าลดหย่อนของสามีและภริยา

2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและมาตรการของต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยา

3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายของไทยเกี่ยวกับสิทธิทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยาดังด้วยเรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาค่าเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยา และปัญหาในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภาษีอากรสำหรับการหักค่าลดหย่อน ที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมของสามีและภริยา

3. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยา และปัญหาในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภาษีอากรสำหรับการหักค่าลดหย่อน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในแง่ความเป็นธรรม ความเสมอภาคในทางภาษี และส่งผลกระทบต่อรายได้ของรัฐ ได้แก่ ปรับปรุงการหักค่าใช้จ่ายของการหักค่าลดหย่อนภาษีอากร ตามมาตรา 47(1) (ข) การหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยาแห่งประมวลรัษฎากร โดยศึกษากฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการหักค่าลดหย่อนของกฎหมายต่างประเทศ

โดยที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษากฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้ของสามีและภริยาของประเทศเหล่านี้เพราะเป็นประเทศที่มีระบบการบริหาร การจัดเก็บภาษีที่ดีและมีคุณภาพในระบบการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เหมือนกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1) ทำให้ทราบความหมาย ประวัติความเป็นมา และวิวัฒนาการแนวคิด และหลักการของกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยาและปัญหาในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภาษีอากรสำหรับค่าลดหย่อนของสามีและภริยา

2) ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและมาตรการของต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยา

3) เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยา และปัญหาในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภาษีอากรสำหรับการหักค่าลดหย่อน ที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมของสามีและภริยา

5. ผลการศึกษา

5.1 ประวัติความเป็นมา

จากสภาพเศรษฐกิจและโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมากทำให้ทางรัฐบาลต้องทำการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาขนาดใหญ่ ซึ่งเริ่มมีการใช้บังคับสำหรับปีภาษี 2560 เช่น การหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน เป็นต้น และนอกจากนี้ยังมีการแก้ไขปรับปรุงประมวลรัษฎากรอีกหลายประการ แต่ที่สำคัญคือ การแก้ไขเพิ่มเติมให้ “ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” เป็นผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลด้วย ซึ่งมีผลบังคับใช้ 9 สิงหาคม 2559 ซึ่งจะมีผลกระทบกับการคำนวณภาษีเงินได้ และการหักภาษี ณ ที่จ่ายเป็นอย่างมาก

ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผู้ที่มีเงินได้ต้องนำเงินได้สุทธิซึ่งหมายถึงเงินได้พึงประเมินที่หักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนมาคำนวณด้วยอัตราภาษีตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีของผู้มีเงินได้นอกจากกฎหมายจะยอมให้หักค่าใช้จ่ายออกจากเงินได้พึงประเมินที่ผู้มีเงินได้ได้มาในปีภาษี ในการหักค่าลดหย่อนเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ซึ่งเมื่อทำการหักค่าลดหย่อนออกจากเงินได้พึงประเมินที่หักด้วยค่าใช้จ่ายแล้ว ก็จะเหลือเป็นเงินได้สุทธิที่ผู้มีเงินได้ต้องนำไปคำนวณด้วยอัตราภาษีตามที่กฎหมายกำหนด (สุเมธ ศิริคุณโชติ และ กำธร สิริชูติวงศ์ 2562, หน้า 59)

การหักค่าลดหย่อน

เงินได้พึงประเมิน เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว ดังนั้นเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้สามารถหักลดหย่อนได้อีก (มาตรา 47) ก่อนนำเงินได้ที่เหลือซึ่งเรียกว่าเงินได้สุทธินำไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รายการหักลดหย่อนภาษีกรณีต่างๆ มีดังต่อไปนี้

1) การหักลดหย่อนในกรณีทั่วไป

(ก) ผู้มีเงินได้ 60,000 บาท (ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไทยถึง 180 วันหรือไม่ก็ตาม)

(ข) สามีหรือภรรยาของผู้มีเงินได้ 60,000 บาท

ข้อสังเกต 1. สามีหรือภรรยาของผู้มีเงินได้มีสิทธิหักลดหย่อน จะต้องเป็นสามีหรือภรรยาชอบด้วยกฎหมาย การสมรสไม่ครบปีภาษีก็มีสิทธิหักลดหย่อนได้ เช่น จดทะเบียนสมรสระหว่างปีภาษีหย่ากันระหว่างปีภาษี หรือตายในระหว่างปีภาษี ก็มีสิทธิหักลดหย่อนภาษีได้ 30,000 บาท

2. สามีหรือภรรยาของผู้มีเงินได้ที่จะนำมาหักลดหย่อนจะต้องไม่มีเงินได้พึงประเมินหรือมีแต่ไม่ได้แยกคำนวณภาษี ตัวอย่าง สามีภรรยาแต่งงานครบปีภาษีและต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ประเภทที่ 1 กรณีดังกล่าวถ้าภริยาสามารถแยกคำนวณภาษีต่างหากจากสามีได้โดยชอบ ทั้งสามีภริยาก็ไม่มีสิทธินำคู่สมรสมาหักลดหย่อนได้ แต่หากสามีหรือภริยามีเงินได้ประเภทอื่น (1-8) หรือเลือกให้สามีหรือภริยานำเงินได้ทั้งหมดของสามีหรือภริยารวมคำนวณไม่ได้แยกคำนวณสามีหรือภริยาก็ไม่มีสิทธินำสามีหรือภริยามาหักค่าลดหย่อนภาษีได้ กรณีสามีภริยาแยกคำนวณภาษีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ที่จะนำมาหักลดหย่อนจะมีผล สามารถหักภาษีได้คนละครึ่ง คนละ 30,000 บาท และกรณีถ้ามีบุตร จะหักลดหย่อนบุตรได้ 30,000 บาท เต็ม

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภริยาของประเทศไทย ได้กำหนดไว้ดังนี้ คือ ให้ถือเอาเงินได้ของภริยาเป็นเงินได้ของสามีและให้สามีเป็นผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี แต่ถ้าฝ่ายภริยามีเงินได้ที่เป็นเงินเดือนหรือเนื่องจากการใช้แรงงาน ดังนี้ไม่ว่าจะมีเงินได้พึงประเมินประเภทอื่นๆ ด้วยหรือไม่ ภริยาก็สามารถแยกยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีต่างหากจากสามีเฉพาะส่วนที่เป็นเงินได้พึงประเมินประเภทเงินเดือน โดยไม่ให้ถือว่าเป็นเงินได้ของสามี ทั้งนี้เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีแก่สามีและภริยา ก็จำกัดเฉพาะเงินเดือนเท่านั้น ส่วนเงินได้พึงประเมินประเภทอื่นเช่นเงินได้จากดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร ค่านายหน้า เงินได้จากการประกอบอาชีพอิสระ เหล่านี้ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมินของสามี อย่างไรก็ตามจะต้องศึกษาพื้นฐานความเป็นมาการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากของสามีภริยาก่อน เงินได้พึงประเมินเมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วเพื่อเป็นการบรรเทาภาระในการเสียภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ ซึ่งในประมวลรัษฎากรกำหนดให้การหักค่าลดหย่อน

(Allowances) ได้อีก ค่าลดหย่อนเป็นตัวที่สามารถบรรเทาภาระในการเสียภาษีให้แก่ผู้เสียภาษี ทำให้ผู้เสียภาษีเสียภาษีน้อยลงกว่าที่ควรหรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเลยก็ได้ ซึ่งที่รัฐบาลเห็นว่าประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจ รายได้ที่ประชาชนทำงานไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นรัฐบาลก็อาจจะเสนอแก้กฎหมายให้เพิ่มค่าลดหย่อนมากขึ้น เพราะเมื่อใดที่ค่าลดหย่อนเพิ่มขึ้น เงินได้สุทธิที่จะนำไปคำนวณภาษีก็ลดน้อยลง เมื่อเงินได้สุทธิน้อยลง ภาษีที่ประชาชนจะต้องเสียก็จะลดน้อยลงหรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเลยก็ได้ เมื่อประชาชนจะเสียภาษีน้อยลงหรือไม่ต้องเสียภาษีก็ทำให้ประชาชนมีเงินใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น เมื่อมีการใช้จ่ายมากขึ้น ราคาสินค้าและบริการก็ขายได้เพิ่มขึ้น สภาวะเศรษฐกิจก็ดีขึ้น การเพิ่มค่าลดหย่อนจึงมีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ และค่าลดหย่อนเป็นตัวที่ช่วยลดภาษีแล้วยังเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่ช่วยทำการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัว ส่งเสริมให้มีความกตัญญู ส่งเสริมให้ใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น และทำให้สังคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ทฤษฎีในการจัดเก็บภาษีอากร

ในยุคสมัยมีแนวความคิดและเหตุผลในการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันออกไปตามปัจจัยของสภาวะแวดล้อมต่างๆซึ่งที่ผ่านมานักปราชญ์หลายท่านได้นำเสนอทฤษฎีที่ทำให้ประชาชนไม่อาจปฏิเสธการจัดเก็บภาษีของรัฐได้ เช่น

1. ทฤษฎีความสามารถ (Ability to Pay Theory)

ทฤษฎีนี้กล่าวว่าภาระที่ประชาชนเสียภาษีอากรให้แก่รัฐนั้นต้องอาศัยมาตรฐานในการจัดเก็บตามความสามารถในการรับภาระของแต่ละคน แต่ความสามารถในการเสียภาษีอากรจะคำนวณได้อย่างไรนั้นมีความเห็นทางวิชาการแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายอัตตวิสัย (Subjective) เห็นว่า บุคคลจะต้องรับภาระทางภาษีอากรเพียงใดอาจกำหนดโดยถือความรู้สึกในการเสียสละว่ามีอยู่มากน้อยเพียงใดหลังจากได้เสียภาษีอากรซึ่งในทางปฏิบัติน่าจะไม่มีอาจยึดถือเป็นหลักได้ เพราะขนาดของความรู้สึกประชาชนเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจไม่อาจหยั่งทราบได้

ฝ่ายภาวะวิสัย (Objective) นักปราชญ์ที่เสนอความเห็นนี้คือ Seligman เห็นว่าความสามารถในการเสียภาษีควรใช้เงินได้เป็นมาตรฐานในการคำนวณ

2. ทฤษฎีแลกเปลี่ยน (Exchange Theory)

ทฤษฎีแลกเปลี่ยนมีแนวคิดในเรื่องการจัดเก็บภาษีว่าการที่ประชาชนเสียภาษีอากรให้แก่รัฐเป็นการแลกเปลี่ยนกับประโยชน์ที่ได้รับจากรัฐในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐจะเป็นหลักประกันเรื่องจองชีวิต ร่างกาย เสรีภาพในทรัพย์สิน

3. ทฤษฎีการเสียสละ (Sacrifice Theory)

ทฤษฎีการเสียสละมีแนวคิดในเรื่องการจัดเก็บภาษีว่าเมื่อรัฐได้เกิดขึ้นแล้วประชาชนมีหน้าที่เสียภาษีอากรให้แก่รัฐไม่ว่ารัฐกับประชาชนจะมีความสัมพันธ์กันเป็นพิเศษหรือไม่โดยการเสียภาษีจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับรายได้ของแต่ละบุคคล

4. ทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ (State Application Theory)

อำนาจในการจัดเก็บภาษีของรัฐ (Jurisdiction to Tax) แยกเป็น 2 ส่วน คืออำนาจในการออกกฎหมาย (Legislative Jurisdiction) และอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement Jurisdiction (ศุภลักษณ์ พินิจวุฒตาล, 2548, หน้า 69 - 70)

แนวคิดในการยกเว้นการเสียภาษีอากร

การยกเว้นเงินได้บางชนิดจากการเสียภาษีอากรนั้นจะมีแนวความคิดที่อาศัยเหตุผลบางประการประกอบอยู่ประเด็นที่ควรพิจารณาคือเหตุผลดังกล่าวมีน้ำหนักเพียงพอเมื่อเทียบกับผลเสียที่จะเกิดขึ้นหรือมีความเหมาะสมกับภาวะการณ์ปัจจุบันหรือไม่เพียงใด อย่างไรก็ตามแนวคิดในการยกเว้นเงินได้บางประเภทจากการเสียภาษีอากรนั้นอาจแยกตามลักษณะของเหตุผลในการยกเว้นได้ดังนี้

- (1) ยกเว้นโดยเหตุผลทางเศรษฐกิจ
- (2) ยกเว้นโดยเหตุผลทางสังคม
- (3) ยกเว้นโดยเหตุผลทางการเมือง
- (4) ยกเว้นโดยเหตุผลทางด้านการบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์ที่รัฐต้องบังคับจัดเก็บภาษีมีดังนี้

1. เพื่อหารายได้ให้เพียงพอมาใช้จ่ายในกิจการของรัฐ
2. เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการกระจายรายได้
3. เพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
5. เพื่อเป็นเครื่องมือทางนโยบายการคลัง

หลักการและแนวคิดในการใช้ตัวบรรเทาภาระภาษี

ตัวบรรเทาภาระภาษี (Tax Reliefs) หมายถึงวิธีการที่ทำให้เกิดการลดภาระภาษีเงินได้เช่นเครดิตภาษี (Tax Credits) การหักต่างๆ (Tax Deductions) เช่น ค่าลดหย่อนภาษี (Tax Allowances) และการหักค่าใช้จ่าย (Deduction of Expenses) ตัวบรรเทาภาษีถูกกำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนความเป็นธรรมในการจัดเก็บ

ภาษีและความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ครั้งใหม่หรือเพื่อประโยชน์ต่อบุคคลหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ โดยตัวบรรเทาภาระภาษีแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ตัวบรรเทาภาระภาษีในเชิงโครงสร้าง (Structural tax Reliefs)

ตัวบรรเทาภาระภาษีในเชิงโครงสร้างเช่น ค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดเงินได้และค่าลดหย่อนภาษีส่วนบุคคลการบัญญัติตัวบรรเทาภาระภาษีประเภทนี้มีขึ้นวัตถุประสงค์เพื่อหักเป็นค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดเงินได้เพื่อสะท้อนถึงวัตถุประสงค์ของภาษี เช่นช่วยให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีหรือช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชาชนและเพื่อทำให้การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีหรือการบริหารจัดเก็บภาษีง่ายขึ้น

2. ตัวบรรเทาภาระภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างภาษี (Non-Structural tax Reliefs)

ตัวบรรเทาภาระภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างภาษี ถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการปลดปล่อยภาระภาษีหรือลดภาระภาษีบางกลุ่มที่รัฐให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้หรือการหักค่าใช้จ่ายบางอย่างที่ไม่ใช่ค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดเงินได้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือเป็นการใช้จ่ายสาธารณะเพื่อช่วยเหลือบุคคลหรือกิจกรรมทางธุรกิจบางกลุ่มลักษณะหนึ่ง (ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, 2548, หน้า 60-63)

ตัวบรรเทาภาระภาษีเป็นการทำให้ภาระภาษีของผู้มีเงินได้ลดลง หากถูกนำมาใช้โดยไม่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีได้รัฐบาลจึงควรต้องจำกัดการใช้ตัวบรรเทาภาระภาษีที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีรายได้สูงและควรส่งเสริมให้มีตัวบรรเทาภาระภาษีเพื่อลดภาระของผู้มีรายได้ต่ำ การนำหลักการและแนวความคิดทางทฤษฎีภาษีเกี่ยวกับการใช้ตัวบรรเทาภาระภาษีตัวบรรเทาภาษีถูกกำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีและความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ ซึ่งการนำหลักการและแนวคิดทฤษฎีภาษีการใช้ตัวบรรเทาภาระภาษีซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี เพราะการเพิ่มค่าลดหย่อนดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ที่เสียภาษีที่สมรสแล้วทุกคนได้รับประโยชน์ไม่ใช่ได้ประโยชน์เพียงเฉพาะแต่ผู้เสียภาษีที่สมรสแล้วที่มีรายได้น้อยหรือมีปัญหาด้านค่าครองชีพเท่านั้น

วิเคราะห์หน่วยภาษี หลักการคำนวณการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้ของสามีและภริยาที่เหมาะสมสำหรับการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสามีและภริยา

เนื่องจากการจัดเก็บระบบการจัดเก็บภาษีและการหักค่าลดหย่อนเงินได้จากสามีและภริยาตามประมวลรัษฎากร มาตรา 47 (1) (ข) ยังมีความไม่เป็นธรรมและไม่

สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจการเมืองและสังคมในปัจจุบัน ซึ่งการจัดเก็บภาษีและการหักค่าลดหย่อนของสามีและภริยานั้นยังมีจำนวนน้อยเกินไปสำหรับสามีและภริยาในยุคปัจจุบันการใช้หน่วยภาษีบุคคลและการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยา ในหัวข้อนี้จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าหน่วยภาษีและหลักการคำนวณภาษีเงินได้ของสามีและภริยา รูปแบบใดเหมาะสมมากกว่ากันแนวความคิดเกี่ยวกับเงินได้ตามทฤษฎีอำนาจในการควบคุมเงินได้ หรือทฤษฎีประโยชน์ที่ได้รับจากเงินได้ ทฤษฎีใดมีความเหมาะสมมากกว่ากัน โดยจะพิจารณาในด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากร และสอดคล้องกับลักษณะของระบบภาษีอากรที่ดี โดย 1.พิจารณาด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีการจัดเก็บภาษีของประเทศไทยในปัจจุบันได้มีการจัดเก็บภาษีเงินได้ยังมีบทบาทหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดอีก 2 ประการคือ (1) เพื่อการเริ่มรายได้ให้รัฐอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม (raising revenue fairly) และ (2) เพื่อให้รัฐบาลบรรลุเป้าหมายในการกระจายรายได้ที่เหมาะสมและเป็นธรรม 2. ความสะดวกและง่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีอากร (Simplicity) ลักษณะของระบบภาษีอากรที่ดีอีกประการหนึ่งคือความสะดวกและง่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษี (Simplicity) ซึ่งต้องการให้ระบบภาษีที่มีความสะดวกและง่ายให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามความสะดวกและง่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษี (Simplicity) สำหรับความสะดวกหรือความง่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเก็บภาษี (สุเมธ ศิริคุณโชติและ กำนธร สิริชูตวงศ์ 2562, หน้า 23)

ในการเก็บภาษีเงินได้จากสามีและภริยานั้น ให้สามีและภริยาต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่ยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ตนได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้วตามมาตรา 56 ในกรณีที่เงินได้พึงประเมินไม่อาจแยกได้อย่างชัดเจนว่าเป็นของสามีหรือภริยาแต่ละฝ่ายจำนวนเท่าใด ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินของสามีและภริยาฝ่ายละกึ่งหนึ่งเว้นแต่เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (8) สามีและภริยาจะแบ่งเงินได้พึงประเมินเป็นของแต่ละฝ่ายตามส่วนที่ตกลงกันได้ แต่รวมกันต้องไม่น้อยกว่าเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ ถ้าตกลงกันไม่ได้ ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินของสามีและภริยาฝ่ายละกึ่งหนึ่งสามีและภริยาจะตกลงยื่นรายการและเสียภาษีรวมกัน โดยให้ถือเอาเงินได้พึงประเมินของตนเป็นเงินได้ของสามีหรือภริยาอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ หรือจะแยกยื่นรายการและเสียภาษีเฉพาะส่วนที่เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) โดยมีให้ถือเอาเป็นเงินได้ของอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ แต่ถ้ามีภาษีค้างชำระสามีและภริยาต้องร่วมรับผิดชอบในการเสียภาษีที่ค้างชำระนั้นเมื่อได้เลือกยื่นรายการในปีภาษีใดแล้ว ให้ถือว่าเป็นวิธีการยื่นรายการสำหรับปีภาษีนั่นตลอดไป ตามวิธีการหักภาษีตาม มาตรา 57 ฉ

ดังนั้น หากพิจารณาถึงผลกระทบของการจัดเก็บภาษีในแง่ของความเป็นกลางด้านการสมรส (Marriage neutrality) จะเห็นได้ว่าหากคำนวณภาษีเงินได้ของคู่สมรสโดยใช้หลักการเฉลี่ยเงินได้จะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของบุคคลด้านการสมรสมากกว่าการใช้การคำนวณภาษีเงินได้ของคู่สมรสตามหลักการแยกเงินได้ เนื่องจาก การคำนวณภาษีเงินได้ของคู่สมรสตามหลักการเฉลี่ยเงินได้จะทำให้ภาระภาษีของบุคคลภายหลังการสมรสลดลง โดยเฉพาะในกรณีที่บุคคลที่มีเงินได้สูงทำการสมรสกับบุคคลที่ไม่มีเงินได้หรือมีเงินได้ในระดับที่ต่ำกว่ามาก เพราะฉะนั้น การใช้หลักการเฉลี่ยเงินได้จึงทำให้เกิดการจูงใจให้บุคคลตัดสินใจในระดับที่ต่ำกว่ามาก ซึ่งเป็นข้อดีที่ส่งเสริมให้บุคคลนำการก่อตั้งครอบครัวตามรูปแบบที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้สภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปและมีหลายปัจจัยที่ทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันโดยมิได้ทำการสมรสในรูปแบบที่กฎหมายกำหนด เช่น การที่ชายหญิงอยู่กันฉันฉันสามีภรรยา หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน ซึ่งจำนวนคู่สมรสดังกล่าวมีมากขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น ไม่สามารถทำการสมรสตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดได้เนื่องจากคู่สมรสฝ่ายหนึ่งกำลังอยู่ขั้นตอนการหย่า

5.2 มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและมาตรการของต่างประเทศ

กฎหมายภาษีอากรของประเทศไทย ผู้เขียนมีความเห็นว่า การกำหนดหน่วยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและหลักการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้ของสามีและภริยาตามประมวลรัษฎากร มาตรา 47 มีปัญหาและความไม่เหมาะสมและความไม่เป็นธรรมของการคำนวณและการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอให้มีการปฏิรูปการกำหนดหน่วยภาษีและการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้ของสามีและภริยาขึ้นใหม่ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีและภริยามีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งแนวทางในการกำหนดหน่วยภาษีและหลักการคำนวณภาษีเงินได้ของสามีและภริยาที่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน คือการใช้หน่วยภาษีเงินได้บุคคลและการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้ของสามีและภริยา ตามหลักการแยกเงินได้ โดยพิจารณาจากเงินได้ของทั้งสามีและภริยาหรือกำหนดฐานภาษีตามทฤษฎีอำนาจในการควบคุมเงินได้ หลักการบริหารภาษีที่ดีของ Adam SMITH โดยพิจารณาถึงหลักความเป็นธรรม (Equity) โดยพิจารณาหลักเกณฑ์ที่จะใช้เป็นเครื่องวัดความสามารถของผู้เสียภาษีจึงเป็นเรื่องสำคัญในประเด็นที่ว่า การจัดเก็บภาษีตามส่วนแห่งความสามารถควรมีความหมายประการใดระหว่างการชำระภาษีเท่าเทียมกันเฉพาะตามส่วนของจำนวนรายได้หรือการชำระภาษีเท่าเทียมกันตามส่วนของจำนวนรายได้บวกด้วยสถานะส่วนบุคคลของแต่ละคน

วิธีการหักค่าลดหย่อนภาษี ตามมาตรา 47 (1)(ข) และมาตรา 57 ณ วรรคสาม

การหักลดหย่อน ตามมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร

การหักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้ และสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ตาม มาตรา 47 (1) (ก)และ (ข)แห่งประมวลรัษฎากร (1) กรณีผู้มีเงินได้ฝ่ายเดียว ให้ผู้มีเงินได้หักลดหย่อนส่วนตัวได้ 60,000 บาท และ หักลดหย่อนสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้อีก 60,000 บาท (2) กรณีผู้มีเงินได้ทั้งสองฝ่าย (ก) แยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากกัน ให้ผู้มีเงินได้หักลดหย่อนส่วนตัวได้ 60,000 บาท แต่จะหักลดหย่อนสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้อีกไม่ได้ (ข) เลือกยื่นรายการและเสียภาษี

วิธีการหักค่าลดหย่อน กรณีถือเอาเงินได้พึงประเมินทั้งหมดของภริยาเป็นเงินได้ของสามีหรือเอา เงินได้ทั้งหมดของสามีเป็นเงินได้ของภริยา ให้ผู้มีเงินได้หักลดหย่อนส่วนตัวได้ 60,000 บาท และ หักลดหย่อนสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ 60,000 บาท

ตัวอย่าง สามีมีเงินได้จากเงินเดือน 800,000 บาท และจากค่านายหน้า 200,000 บาท ส่วนภริยามีเงินได้จากเงินเดือน 500,000 บาท และจากวิชาชีพการบัญชี 300,000 บาท กรณีภริยาเลือกนำเงินได้ทั้งหมดจำนวน 800,000 บาท ไปรวมคำนวณกับสามีสามีหัก ลดหย่อนส่วนตัวได้ 60,000 บาท และหักลดหย่อนภริยาได้ 60,000 บาท กรณีสามีเลือกนำเงินได้ทั้งหมดจำนวน 1,000,000 บาท ไปรวมคำนวณกับภริยา ภริยาหักลดหย่อนส่วนตัวได้ 60,000 บาท และหักลดหย่อนสามีได้ 60,000 บาท

มาตรา 57 ณ วรรคสาม กำหนดว่า สามีและภริยาจะตกลงยื่นรายการและเสียภาษีรวมกันโดยให้ถือเอาเงินได้พึงประเมิน ของตนเป็นเงินได้ของสามีหรือภริยาอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ หรือจะแยกยื่นรายการและเสียภาษี เฉพาะส่วนที่เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) โดยมีให้ถือเอาเป็นเงินได้ของอีกฝ่ายหนึ่ง ก็ได้แต่ถ้ามีภาษีค้างชำระ สามีและภริยาต้องร่วมรับผิดชอบในการเสียภาษีที่ค้างชำระนั้น

ตัวอย่าง สามีมีเงินได้จากเงินเดือนรวมทั้งปี 1,200,000 บาท ภริยามีเงินได้จากวิชาชีพ กฎหมายรวมทั้งปี 2,000,000 บาท สามีและภริยาย่อมมีสิทธิเลือกแยกยื่นรายการและเสียภาษี สำหรับเงินได้ส่วนของตนต่างหากจากกันได้สามีไม่ต้องนำ เงินได้ของภริยามารวมกับ เงินได้ ของตนเพื่อยื่นรายการและเสียภาษี

กฎหมายภาษีอากรของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และเยอรมนี ใช้ทฤษฎีหลักการเฉลี่ยเงินได้และหลักการแยกเงินได้ เพราะการคำนวณภาษีเงินได้ของผู้สมรสนั้นให้กระทำแยกกันฝ่ายใดมีรายได้เท่าใดก็เสียภาษีในอัตราก้าวหน้าเฉพาะเงินได้

ของตน โดยมีต้องนำเอาเงินได้ของอีกฝ่ายหนึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ต่างจากประเทศไทย ซึ่งกฎหมายภาษีอากรของประเทศไทยใช้หลักหลักการรวมเงินได้ (Income Aggregation) หลักการนี้คู่สมรสจะต้องรวมเงินได้ทั้งฝ่ายต่างหามาได้เข้าด้วยกันการคำนวณภาษีก็นำคำนวณโดยใช้อัตราก้าวหน้ากับยอดเงินรวมหลักจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนภาษีแล้ว

(1) รวมเงินได้ของสามีและภรรยาเข้าด้วยกัน (2) หักค่าใช้จ่ายที่หักได้ตามกฎหมาย (3) หักค่าลดหย่อนภาษีที่หักได้ตามกฎหมายยอดเงินได้หลังจากหักค่าลดหย่อนตามรายการนี้ถือเป็นเงินได้พึงเสียภาษี (Taxable Income) (4) คำนวณภาษีโดยใช้อัตราก้าวหน้ากับยอดเงินได้พึงเสียภาษีจำนวนภาษีที่คำนวณได้ถือเป็นยอดเงินภาษีที่ต้องเสีย หลักการรวมเงินได้นี้มีผลทำให้คู่สมรสต้องทำการเสียภาษีมากกว่าผู้ที่ยังมิได้สมรส วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ประเทศไทยใช้อยู่

ตารางที่ 1 สรุปการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาศึกษากรณีการหักลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยา

ประเทศไทย	กฎหมายของไทยนั้น ตามมาตรา 47 ได้กำหนดหักค่าลดหย่อนภาษีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ 60,000 บาท ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอให้หักค่าลดหย่อนสำหรับคู่สมรสของผู้มีเงินได้ จากเดิม 60,000 บาท เป็น 80,000 บาท แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร
ประเทศสหรัฐอเมริกา	คู่สมรสจะรวมหรือแยกกันยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้ก็ได้คู่สมรสแต่ละคนสามารถหักค่าลดหย่อนภาษีแบบมาตรฐานจำกัดไม่เกิน กึ่งหนึ่งของค่าลดหย่อนภาษีแบบมาตรฐานแต่ไม่ต่ำกว่า 650 ดอลลาร์สหรัฐหรือ 15% ของเงินได้ขั้นต่ำหลังปรับปรุงแต่ไม่เกินจำนวน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ
ประเทศอังกฤษ	กำหนดให้ใช้หลักการรวมเงินได้ (Income Aggregation) ค่าลดหย่อนคู่สมรสภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายอังกฤษ (United Kingdom Legislation) กำหนดให้หักค่าลดหย่อนภาษีส่วนตัวและคู่สมรสให้คู่สมรสต่อคนมากกว่าคนโสดคนละ 240 ปอนด์
ประเทศเยอรมนี	กฎหมายของประเทศเยอรมันคู่สมรสใช้วิธีการรวมเงินได้ (Income Joint) คู่สมรสมีสิทธิเลือกใช้วิธีการแยกเงินได้ (Income Separation) หรือหลักการเฉลี่ยเงินได้ค่าลดหย่อนคู่สมรสหลักการรวมเงินได้การหักค่าลดหย่อนทั่วไปจะรวมกันและหลักการเฉลี่ยเงินได้ (Thesplitting system) จะถูกนำมาใช้บังคับคู่สมรสเลือกที่จะยื่นแบบแสดงรายการและเสียภาษีแยกกันเงินได้จากทรัพย์สินนั้นก็ถือว่าเป็นเงินได้ของคู่สมรสที่มีชื่อเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น

5.3 ปัญหาทางกฎหมายของไทยเกี่ยวกับสิทธิทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยาว่าด้วยเรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สาเหตุการเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยา

ความจำเป็นที่ต้องปรับค่าลดหย่อนขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น และภาระค่าใช้จ่ายบุตร เพื่อเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยาเพิ่มขึ้นอีกคนละ 20,000 บาท ตลอดปีภาษี หากกฎหมายมีผลบังคับใช้ได้เร็วเท่าใดก็จะเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ ผู้เสียภาษีมากขึ้น อันจะส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศมีความสมดุล และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในระยะยาวจะทำให้มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานเพิ่มขึ้น เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศต่อไป สมควรเพิ่มค่าลดหย่อนสามีและภรรยาให้แก่ผู้มีเงินได้

การที่ภาวะราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากเงินเพื่อเพิ่มขึ้นมากจะกระทบต่อฐานะและความเป็นอยู่ของประชาชนซึ่งรายจ่ายหรือภาระค่าครองชีพที่สูงขึ้นนั้นทำให้ประชาชนมีอำนาจซื้อน้อยลงมีความสามารถจับจ่ายซื้อสินค้าและบริการได้น้อยลงและทำให้รายได้ที่มีหรือเงินที่หามาได้ไม่เพียงพอกับการยังชีพ

สาเหตุการเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยาในช่วงครึ่งปีแรกพบว่า ครัวเรือนที่มีหนี้สินคิดเป็น 51% ของครัวเรือนทั้งประเทศซึ่งคนไทยมีหนี้เฉลี่ย 177,128 บาทต่อครัวเรือน เหลือเงินต่อเดือน 5,076 บาท ยิ่งรายได้สูงหนี้ยิ่งสูงมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 21,897 บาท ต่อเดือน ส่วนในช่วงทั้งปี แนวโน้มอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยในปี 2562 การชะลอตัวของเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลกส่งผลต่อกำลังซื้อผู้บริโภคในประเทศ ซึ่งนอกจากจะทำให้แรงหนุนเงินเพื่อฝังอุปสงค์อ่อนแรงลงแล้ว และเนื่องจากราคาสินค้าที่แพงขึ้น อันมีผลต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ภาระค่าใช้จ่ายบุตรและภาระในการดูแลคนภายในครอบครัวมีความจำเป็นมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งในปัจจุบันนี้เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละครอบครัวและเป็นสภาวะจำยอมของสามีและภรรยาที่ต้องใช้จ่าย ซึ่งค่าใช้จ่าย 21,897 บาท เป็นตัวชี้วัดของการเพิ่มขึ้นของค่าลดหย่อนภาษี 20,000 บาท ค่าใช้จ่ายนี้ค่าใช้จ่ายต่อคนคือสามีและภรรยา และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของคู่สมรสที่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอัตราการเพิ่มนี้จากที่ได้ทำการศึกษา ทำให้สรุปได้ว่าปัจจัยที่ทำให้คนมีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายซึ่งบางครอบครัวนั้นไม่ได้พุ่มเพียงจนเกินเหตุแต่ด้วยปัจจัยหลักคือค่าครองชีพที่ปรับสูงขึ้นทำให้เงินรายได้ที่มีเข้านั้นมีมูลค่า

ลดลงไม่พอต่อค่าใช้จ่ายซึ่งค่าใช้จ่ายแต่ละวันนั้นสูงขึ้นมากบางครั้งมีรายได้น้อยก็ทำให้ต้องกลายเป็นหนี้ทั้งระบบและ นอกกระบบเพื่อหาเงินมาหมุนเวียนใช้จ่ายในครอบครัว และหากครอบครัวมีบุตรหลายคนจะทำให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้นตามไปด้วยเพราะ ต้องเสียค่าเล่าเรียนค่าใช้จ่ายสำหรับบุตรเพื่อเดินทางไปโรงเรียนหรือ บางคนอยู่หอพักก็ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นแม้ว่าแต่ละครอบครัวจะพยายามประหยัด ลดภาระต่างๆ ให้มีเงินพอใช้โดยไม่ต้องเป็นหนี้ แต่มันก็ยิ่งแก้ปัญหาไม่ได้ ซึ่งเรื่องนี้บอกเลยว่ายาก หากสภาพเศรษฐกิจโดยรวมยังมีภาวะฝืดเคืองอยู่แบบนี้ รายจ่ายสูงเกินจริง รายรับต่ำ ทำให้ปัญหาเหล่านี้ไม่หมดไป ซึ่งกฎหมายกำหนดให้หักลดหย่อนภาษีได้สามหรือกรียาของผู้มีเงินได้ 60,000 บาท ซึ่งไม่เพียงพอต่อภาระค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน (“ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สาม และแนวโน้มปี”, 2562-2563, หน้า 35)

บทวิเคราะห์เศรษฐกิจ **เศรษฐกิจไทยดังสุดในรอบ 5 ปี** เศรษฐกิจไทยปี 2562 ที่ขยายตัว 2.6% จะเป็นการขยายตัวต่ำสุดในรอบ 5 ปี รัฐบาลจำเป็นต้องมีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจออกมาเพิ่มเติม เพื่อให้การขยายตัวเป็นไปตามเป้าหมายด้านการใช้จ่าย มีปัจจัยสนับสนุนจากการขยายตัวต่อเนื่องของการบริโภคภาคเอกชน และ การขยายตัวเร่งขึ้นของการลงทุนภาคเอกชน การลงทุนภาครัฐ และการใช้จ่ายของรัฐบาล ในขณะที่ปริมาณการส่งออกสินค้าลดลง ด้านการผลิต การผลิตสาขาเกษตรกรรมกลับมาขยายตัวการผลิต สาขาที่พักแรมและบริการด้านอาหารขยายตัวเร่งขึ้น การผลิตสาขาการขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า ขยายตัวต่อเนื่อง ในขณะที่การผลิตสาขาการขนส่งและการขายปลีก สาขาก่อสร้าง และสาขาไฟฟ้า ก๊าซฯ เชลล์ลดลงจากไตรมาสก่อนหน้า ส่วนสาขาอุตสาหกรรมปรับตัวลดลงต่อเนื่องในปี 2563 เศรษฐกิจและปริมาณการค้าโลกยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวในเกณฑ์ต่ำตามแนวโน้มการชะลอตัวลง อย่างช้า ๆ ของเศรษฐกิจสหรัฐฯ จีน และญี่ปุ่น และผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่ทวีความรุนแรง อย่างต่อเนื่องตลอดช่วง 2 ปีที่ผ่านมา แม้กระนั้นก็ตาม ในกรณีฐาน คาดว่าการทวีความรุนแรงของมาตรการกีดกันทางการค้าจะเริ่มผ่อนคลายลง ซึ่งจะช่วยให้ระบบการค้าโลกเริ่มปรับตัวเข้าสู่เสถียรภาพมากขึ้น เมื่อรวมกับ การผ่อนคลายนโยบายการเงินอย่างเร่งรีบของประเทศต่าง ๆ ในปี 2562 เงินดอลลาร์กล่าว คาดว่าจะเอื้ออำนวย ต่อการเริ่มฟื้นตัวของประเทศสำคัญอื่น ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะ อินเดีย ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ อาเซียน อินเดีย และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ซึ่งบางส่วนได้รับประโยชน์จากการเบี่ยงเบนของทิศทางการค้าและ การปรับตัวของทิศทางการลงทุนระหว่างประเทศ (“ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สาม และแนวโน้มปี”, 256-2563, หน้า 26-27)

จากสถานะเศรษฐกิจที่ได้กล่าวไป เมื่อพิจารณาโครงสร้างภาษีจากการใช้สิทธิหักลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยา ในปี 2562 กำหนดให้หักลดหย่อนภาษีได้สามีหรือภรรยาของผู้มีเงินได้ 60,000 บาทซึ่งที่ได้ศึกษานั้นค่าลดหย่อนตามกฎหมายน้อยไปเพื่อพิจารณาถึงภาระ ความจำเป็นในครอบครัวนั้นมีภาระค่าใช้จ่ายสูงเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้นผู้วิจัยเห็นว่าการหักค่าลดหย่อนภาษีสามีและภรรยาให้เป็นการเหมาะสมกับแต่ละครอบครัวจึงเห็นควรกำหนดวงเงินการหักลดหย่อนภาษีเป็น 80,000 บาท เมื่อได้ปรับค่าลดหย่อนเพิ่มขึ้นจะเป็นการบรรเทาภาระการเสียภาษีออกไปอีก ซึ่งการปรับปรุงดังกล่าวเพื่อให้ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินในปีภาษี 2563 เป็นต้นไปซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความเหมาะสมเป็นธรรม สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบันอีกทั้งเป็นการช่วยบรรเทาภาระภาษีแก่ผู้มีเงินได้โดยผู้เสียภาษีที่เป็นสามีและภรรยาจะสามารถใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนภาษี เป็น 80,000 บาท

6. อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ศึกษากรณีการหักลดหย่อน ภาษีของสามีและภรรยา ผู้ศึกษาจะอภิปรายผลการศึกษาวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภริยาตามกฎหมายภาษีของประเทศต่างๆ

สำหรับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภริยาตามกฎหมายภาษีของประเทศต่างๆในปัจจุบันส่วนใหญ่จะกำหนดให้ใช้หน่วยภาษีบุคคลและคำนวณภาษีเงินได้ตามหลักการแยกเงินได้ซึ่งแนวความคิดที่ว่าสามีภริยาเป็นบุคคลเดียวกันตามกฎหมายได้สิ้นสุดลงและเกิดแนวความคิดใหม่ว่าสามีภริยาเป็นบุคคลสองคนตามกฎหมายแยกต่างหากจากกัน นอกจากนี้ในปัจจุบันบทบาทระหว่างสามีภริยาได้เปลี่ยนแปลงไปมากในแนวทางที่สามีและภริยามีบทบาทร่วมกันทั้งในการหารายได้เลี้ยงครอบครัว การทำงานบ้าน การเลี้ยงดูแลบุตร ครอบครัวในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงเป็นครอบครัวที่สามีภริยามีเงินได้กันทั้งสอง

2. ความจำเป็นที่ต้องปรับค่าลดหย่อนภาษีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา การหักลดหย่อน ภาษีของสามีและภรรยาของประเทศไทย เพื่อเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยาเพิ่มขึ้นอีกคนละ 20,000 บาทตลอดปีภาษี หากกฎหมายมีผลบังคับใช้ได้เร็วเท่าใด

ก็จะเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ ผู้เสียภาษีมากขึ้น และเพื่อจูงใจให้ประชาชนมีบุตรเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศ มีความสมดุล และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในระยะยาวจะทำให้มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานเพิ่มขึ้น เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศต่อไป สมควรเพิ่มค่าลดหย่อนสามีและภรรยาให้แก่ผู้มีเงินได้ความคุ้มค่าของภารกิจเมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ ภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับประชาชน เมื่อเทียบความคุ้มค่าของภารกิจกับงบประมาณที่ต้องใช้แล้ว พบว่าผู้มีเงินได้ที่มิหน้าที่ เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีประจำปีต่อกรมสรรพากรอยู่แล้ว จึงไม่เป็นภาระต่อผู้เสียภาษีและสามีภรรยาแต่อย่างใด ในส่วนรายได้ภาครัฐการปรับเพิ่มค่าลดหย่อนสามีและภรรยาจะส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลงเพียงเล็กน้อย การที่ภาวะราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งหากเงินเพื่อเพิ่มขึ้นมากจะกระทบต่อฐานะและความเป็นอยู่ของประชาชนซึ่งรายจ่ายหรือภาระค่าครองชีพที่สูงขึ้นนั้นทำให้ประชาชนมีอำนาจซื้อน้อยลงมีความสามารถจับจ่ายซื้อสินค้าและบริการได้น้อยลงและทำให้รายได้ที่มีหรือเงินที่หามาได้ไม่เพียงพอกับการยังชีพ

อัตราภาษีเงินได้ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม นโยบายการคลังและนโยบายภาษีอากรของประเทศ การกำหนดค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นไปตามเจตนารมณ์หรือนโยบายของรัฐว่ามุ่งกระตุ้นให้มีหน้าที่เสียภาษีให้มีพฤติกรรมสนับสนุนเจตนารมณ์หรือนโยบายดังกล่าว หากทำตามก็จะได้รับประโยชน์ทางภาษีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสิ่งที่รัฐไม่อาจคำนวณเป็นผลกำไรได้ทางบัญชี แต่เป็นประโยชน์ทั้งที่คำนวณเป็นมูลค่าได้และผลที่ได้รับที่ไม่อาจคำนวณเป็นมูลค่าได้ แต่ได้ประโยชน์อย่างอื่นที่อาจเป็นนามธรรม เช่นการหักค่าลดหย่อนการเลี้ยงดูบิดามารดา ย่อมลดค่าใช้จ่ายการสังคมสงเคราะห์ของรัฐและทำให้ครอบครัวอบอุ่น แต่อาจมีปัญหารื่องหลักการหักค่าลดหย่อนนี้ไม่ครอบคลุมหรือให้ประโยชน์แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีทุกคน หรืออาจมีผลเล็กน้อยสำหรับผู้มีหน้าที่เสียภาษีบางราย ปัญหาว่าการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยาคควมีความเสถียรหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่บ่อยนักหรือไม่ แต่มักจะถูกนำมาใช้เป็นนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง หากให้มีหลักการที่ชัดเจน และให้การแก้ไขเปลี่ยนแปลงใดๆต้องอยู่ภายใต้หลักการน่าจะเป็นผลดีมากกว่า ส่วนหลักกฎหมายของต่างประเทศนั้นควรนำมาเปรียบเทียบใช้ตามความเหมาะสมเพราะบริบทของสภาพสังคมเศรษฐกิจแตกต่างกัน (ศาสตราจารย์พิเศษ ภัทรศักดิ์ วรรณแสง การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 พฤศจิกายน 2562)

3. แนวทางในการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยาคควรมีการรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมไม่ใช่แบบพิธี ในสังคมยุคผสมผสานคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ควรรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนและนักวิชาการภาษี นักเศรษฐศาสตร์และนักสังคมวิทยาให้มากๆ และควรพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและเศรษฐกิจมาเป็นยุคดิจิทัล การหักค่าลดหย่อนตามฐานการคำนวณที่ได้มาซึ่งตัวเลขหักลดหย่อนนั้นอาจกลับมาทบทวนว่าเราควรให้ประโยชน์ทางภาษีคืนโดยอ้อมจะดีกว่าหรือไม่ เช่น โครงการชิมช้อปใช้ไม่ควรแจกไปทั่ว แต่ควรให้สิทธิแก่สามีหรือภริยาเป็นเครดิตที่นำไปใช้จ่ายในครัวเรือนได้ตามจำนวนของบุตรและบิดามารดาที่ต้องเลี้ยงดู

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยาเพิ่มขึ้น ก็จะเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ ผู้เสียภาษามากขึ้น และเพื่อจูงใจให้ประชาชนมีบุตรเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศ มีความสมดุล และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น การแก้ไขเพิ่มเติมค่าลดหย่อนของสามีและภรรยา ตามกฎหมายมาตรา 47 การเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะช่วยสร้างความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและส่งเสริมความมีประสิทธิภาพของภาครัฐในการจัดเก็บภาษีมมากขึ้นและประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนคนไทยและประเทศไทย (ศาสตราจารย์พิเศษ *ภัทรศักดิ์ วรรณแสง* การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 พฤศจิกายน 2562)

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ จากการศึกษาเรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ศึกษากรณีการหักลดหย่อน ภาษีของสามีและภรรยา จึงได้มีการเสนอให้แก่กฎหมายดังนี้

1) การแก้ไขเพิ่มเติมค่าลดหย่อนของสามีและภรรยา ตามกฎหมายมาตรา 47 การเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภรรยาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะช่วยสร้างความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและส่งเสริมความมีประสิทธิภาพของภาครัฐในการจัดเก็บภาษีมมากขึ้นและประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนคนไทยและประเทศไทย

2) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหที่เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีและภริยา ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอให้หักค่าลดหย่อนสำหรับคู่สมรสของผู้มีเงินได้ จากเดิม 60,000 บาท เป็น 80,000 บาท แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร เพื่อให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสามีและภริยามีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยให้เพิ่มค่าลดหย่อนภาษีเพิ่มขึ้น กำหนดจำนวนการหักค่าลดหย่อนภาษีที่เหมาะสม ตามมาตรา 47 ประมวลรัษฎากร เพื่อให้สามีภริยา ได้รับการบรรเทาภาระทางภาษีทางรัฐบาล ย่อมทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน ซึ่งตัวชี้วัดนี้สัมพันธ์กับปัญหา เศรษฐกิจไทยในของปี 2562 ขยายตัวต่ำกว่าที่ ประมาณการไวการขยายตัวที่ต่ำกว่าค่าคาดการณ์การส่งออก สะท้อนจากมูลค่าการส่งออกในการส่งออกซึ่งแม้ว่าจะเริ่มมีทิศทางปรับตัวดีขึ้น แต่ยังเป็นการฟื้นตัวที่ ช้ากว่าที่คาดการณ์ไว้ โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการเพิ่มขึ้นของแรงกดดันจากมาตรการกีดกันทางการค้า และสาเหตุอื่นนำไปสู่การหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสามีและภริยาเพราะในสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันค่าเงินสูงขึ้น ภาระปัญหาทางครอบครัวภาระทางเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบัน ค่าใช้จ่ายส่วนตัวโดยการออกมาตรการลดค่าใช้จ่ายเพิ่มค่าลดหย่อนให้กับทั้งทางฝ่ายสามีและฝ่ายภริยาให้มากขึ้น เพื่อที่จะส่งผลมีในระยะยาว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระทางภาษีให้สามารถหักลดหย่อนภาษีได้อีก ตามมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร

เอกสารอ้างอิง

- ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์. (2560). **ทฤษฎีเงินได้และภาษีเงินได้ของไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร. (2560). **ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2560**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- กองยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค. (2562, พฤศจิกายน 18) **ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สาม และแนวโน้มปี, 2562-2563**.
- ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. (2556). **คำสอนวิชา กฎหมายภาษีอากร**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา.

- ดุยลักษณ์ ตราชูธรรม. (2559). **หลักกฎหมายภาษีอากร (The Principles of Tax Law)**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบัน T. Training Center.
- ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง . (2557). **ความรู้ทั่วไปกฎหมายภาษีอากร ตามประมวลรัษฎากร**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2559). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครอง**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ,สาขาวิชานิติศาสตร์ .(2547) . **เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายภาษีอากร. เล่ม 1**, นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กรมสรรพากร. (2560, กุมภาพันธ์ 6). **โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใหม่มีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่ปีภาษี 2560 เป็นต้นไป** , เลขที่ 11/2560 กรมสรรพากร
- เพ็ญบุญ แก้วเขียว. (2558). **ประมวลรัษฎากร ฉบับประยุกต์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2) . กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ทพลัส.
- ศุภลักษณ์ พินิจवादล. (2548). **คำอธิบายทฤษฎีและหลักกฎหมายภาษีอากร** . (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สุเมธศิริ คุณโชติ และกำธกร สิริชูติวงศ์. (2562). **ภาษีอากร ตามประมวลรัษฎากร 2562**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เรือนแก้วการพิมพ์ .
- หยุด แสงอุทัย. (2560). **คำอธิบายประมวลรัษฎากร**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.